

To the ecology and biology of closely related species of thrushes of the genus *Turdus* in different landscapes of northeastern Ukraine

R. O. Melnikov, O. O. Yarys

H. S. Skovoroda's Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine

Article info

Received 15.11.2022

Received in revised form

26.11.2022

Accepted 06.12.2022

H. S. Skovoroda's Kharkiv National Pedagogical University, Alchevsky st., 29, Kharkiv, 61002, Ukraine. Tel.: +38-050-628-16-10 E-mail: romanmelnikov@ukr.net

Melnikov, R. O., Yarys, O. O. (2022). To the ecology and biology of closely related species of thrushes of the genus *Turdus* in different landscapes of northeastern Ukraine. *Ecology and Noospherology*, 33(2), 86–91. doi:10.15421/032214

Systematic observations of the avifauna of the Pine park in in the city Lohvytsia, the outskirts of the village Potoky and in the «Vakalivshchyna» tract allow to conclude that song thrushes and blackbirds are quite numerous birds, due to the large number of biotopes suitable for their nesting. 37 cases of nesting of *Turdus merula* and 30 cases of *Turdus philomelos* were noted. The nesting density of the song thrush in the Pine park of Lohvytsia is set at 0,36 pairs/km². In the vicinity of the village The flow rate was 0,96 pairs/km², in the Vakalivshchyna tract it was 2,5 pairs/km². For the blackbird, the nesting density in Pine park was 0,36 pairs/km², the vicinity of the village Potoky – 0,46 pairs/km² and in oak tracts – 1,5 pairs/km². In various landscapes of northeastern Ukraine, the nesting period of songbirds and blackbirds extends from April to June. In the Poltava region, the singing thrush arrives days earlier than in the Sumy region. We tend to believe that this is related to the adaptation of the species to the environment in the conditions of urban tree plantations. In different landscapes of the north-east of Ukraine, the construction of nests by *Turdus philomelos* begins in the first ten days of April (04.01–10.04) at the daytime temperature of +8.5±1.5 °C. *Turdus merula* builds nests in the first ten days of April (01.04–10.04) in various landscapes of the north-east of Ukraine at an average daily temperature of +5.0±1.0 °C. When different species of blackbirds live together (in the same conditions), species-specific features are most clearly manifested in the distribution of nests by species of trees and bushes, the nature of the location of nests and the height of their placement. The list of species of trees and bushes on which nests of *Turdus philomelos* and *Turdus merula* are placed includes 8 plant species. *Turdus philomelos* prefers nesting sites for *Acer negundo* (66.6%) in the vicinity of the village Potoky, *Ulmus minor* (55.5%) and *Acer negundo* (44.5%) in the Pine Park, *Quercus robur* (50%) and *Ulmus minor* (50%) in the Vakalivshchyna tract. Both types of blackbirds are characterized by individual variability in the choice of nest locations. This is most clearly manifested in the typical location of the nests in the artificial nests (without the top cover and front wall).

Keywords: *Turdus merula*; *Turdus philomelos*; phenology; nesting; tree plantations; landscapes of northeastern Ukraine

До екології та біології близькоспоріднених видів дроздів роду *Turdus* у різних ландшафтах північного сходу України

Р. О. Мельніков, О. О. Ярис

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, Україна

Систематичні спостереження за орнітофауною Соснового парку у м. Лохвиця, околиці с. Потоки та урочищі «Вакалівщина» дають змогу стверджувати, що співочий та чорний дрозди є досить численними птахами через велику кількість придатних для їх гніздування біотопів. Відмічено 37 випадків гніздування *T. merula* та 30 – *T. philomelos*. Щільність гніздування співочого дрозда в Сосновому парку м. Лохвиця установлена 0,36 пар/км². В околиці с. Потоки становила 0,96 пар/км², в урочищі «Вакалівщина» – 2,5 пар/км². Для чорного дрозда щільність гніздування в Сосновому парку була 0,36 пар/км², околиці с. Потоки – 0,46 пар/км² і в діброві урочища – 1,5 пар/км². У різних ландшафтах північного сходу України гніздовий період у співочого та чорного дроздів розтягнутий з квітня по червень. У Полтавській області

співочий дрізд прилітає днями раніше, ніж у Сумській. Схиляємось, що це пов'язано з адаптацією виду до середовища в умовах міських деревних насаджень. У різних ландшафтах північного сходу України будівництво гнізд *Turdus philomelos* починається з першої декади квітня (01.04–10.04) при денній температурі $+8,5 \pm 1,5$ °C. *Turdus merula* будують гнізда у першій декаді квітня (01.04–10.04) в різних ландшафтах північного сходу України при середньодобовій температурі $+5,0 \pm 1,0$ °C. При спільному проживанні різних видів дроздів (в одних і тих самих умовах) найбільш яскраво проявляються видоспецифічні риси в розподілі гнізд за породами дерев і кущів, характером розташування гнізд і висотою їх розміщення. Список порід дерев і кущів, на яких розміщують гнізда *Turdus philomelos* та *Turdus merula*, налічує 8 видів рослин. *Turdus philomelos* віддає перевагу місцям для гніздування *Acer negundo* (66,6 %) на околицях с. Потоки, *Ulmus minor* (55,5 %) та *Acer negundo* (44,5 %) в Сосновому парку, *Quercus robur* (50 %) та *Ulmus minor* (50 %) та урочищі “Вакалівщина”. Для обох видів дроздів властива індивідуальна мінливість у виборі місць розташування гнізд. Найбільш яскраво це проявляється при нетиповому розташуванні гнізд в штучних гніздівлях (без верхньої кришки та передньої стінки).

Ключові слова: *Turdus merula*; *Turdus philomelos*; фенологія; гніздування; деревні насадження; північний схід України

Вступ

Порівняльно-екологічні дослідження близькоспоріднених видів птахів в умовах їхньої симбіотопії займають важливе місце в систематиці, екології, біології та філогенії. Особливої актуальності ці питання набувають у зв'язку із синантропізацією та урбанізацією представників Passeriformes. Чорний (*Turdus merula* Linnaeus, 1758) і співочий дрозди (*Turdus philomelos* Brehm, 1831) є зручними модельними видами птахів, які дуже схожі між собою за багатьма характеристиками гніздової екології та біології, проте успішно співіснують один з одним. Обидва види широко поширені в Європі (Коріж, 2020; El Hassani et al., 2021), населяють найрізноманітніші ліси, а також деревні насадження в населених пунктах, і нерідко входять до складу домінантів в асамблеях птахів, що гніздяться. Загалом *T. merula* та *T. philomelos* відносять до одних з найпоширеніших видів у Західній Палсарктиці (Siriwardena et al., 1998; Collar, 2005). Проте *T. merula* обирає місця для розмноження в сільськогосподарських угіддях, лісах, садах та передмістях (Selmi, 2007; Taberner, 2012; Zeraoula et al., 2016).

Екології та біології цих видів в Україні присвячено низку досліджень (Popelniukh, Chovan, 2008; Chaplygina, 2009; Bokotey, 2013; Markova, Serebryakov, 2015; Pesotskaya et al., 2020). В орнітофауні Західного Полісся вивчено основні чинники, що визначають екологічну сегрегацію цих близькоспоріднених видів дроздів у лісових екосистемах Західного Полісся (Franchuk, 2018). В умовах північного сходу України подібні дослідження проводились А. Б. Чаплигіною (Chaplygina, 1998, 2015). Дослідницею вивчено основні біогеоценотичні популяційні адаптації *T. merula* та *T. philomelos* до екологічних факторів. Зі збільшенням антропогенного впливу на навколишнє середовище ці птахи змушені проявляти пластичність у виборі місць для гніздування і матеріалів для будівництва гнізд. Мета наших досліджень – дослідити та порівняти особливості гніздування *T. merula* і *T. philomelos* в різних ландшафтах північного сходу України.

Об'єкти та методи досліджень

Екологію та біологію видів *T. merula* і *T. philomelos* вивчали протягом 2019–2022 рр. на території Соснового парку в м. Лохвиця Миргородського району ($50^{\circ}21'35.5''$ N $33^{\circ}15'46.2''$ E), в околицях села Потоки Кременчуцького району ($49^{\circ}06'03.1''$ N $33^{\circ}34'21.7''$ E) Полтавської області та урочищі “Вакалівщина” ($51^{\circ}01'44''$ N $34^{\circ}55'57''$ E). Маршрутні обліки проводились у весняно-літній період (Ravkin, Chelintsev, 1990). За методикою Bulachov, Ponomarenko (1996) описували гніздові біотопи, установили розміщення гнізд, нідологічні параметри, розміри яєць, успішність розмноження. Відмічено 37 випадків гніздування *T. merula* та 30 – *T. philomelos*.

Сосновий парк знаходиться в рекреаційній частині м. Лохвиця. Домінуючою породою є сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L., 1753). Навколо парку протікає річка Суха Лохвиця, яка оповиває парк із західної, південної та східної сторін. Між річкою та, власне, сосновими

насадженнями є невелика смуга насаджень з листяних порід дерев, що представлені тополею білою (*Populus alba* L., 1753), дубом черешчатим (*Quercus robur* L.), берестом (*Ulmus minor* Mill., 1768), кленом ясенелистим (американським) (*Acer negundo* L., 1753), гостролистим (*Acer platanoides* L., 1753), польовим (*Acer campestre* L., 1753), вільхою клейкою (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn., 1790). Нижній ярус представлений переважно заростями бузини чорної (*Sambucus nigra* L., 1753). В межах листяних насаджень трав'яний ярус представлений: кропивою дводомною (*Urtica dioica* L., 1753), ліщиною європейською (*Corylus avellana* L., 1753), хвилівником звичайним (*Aristolochia clematidis* L.), рястом (*Corydalis solida* (L.) Clairv., 1811), проліскою дволистою (*Scilla bifolia* L., 1753), пшінкою весняною (*Ficaria verna* Huds., 1762).

Характер рослинного покриву в околиці с. Потоки має дещо інший видовий склад. Тут зростає *A. negundo*, *A. campestre*, *A. platanoides*, *Alnus glutinosa*, липа серцелиста (*Tilia cordata* Mill.). Нижній ярус широколистяних насаджень представлений підмаренником справжнім (*Galium verum* L., 1753), зірочником середнім (*Stellaria media* (L.) Vill., 1789), конвалією травневою (*Convallaria majalis* L., 1753), жостером проносним (*Rhannus cathartica* L., 1753).

Для природної рослинності урочища “Вакалівщина” характерними є кленово-липово-дубові, липово-дубові ліси, дубово-соснові ліси на піщаних терасах, лучні степи та евтрофні долинні болота. У підліску реєстрували садовий жасмин вінцевий (*Philadelphus coronarius* (L., 1753)), (*Corylus avellana* (L., 1753)), черемху звичайну (*Prunus padus* (L., 1753)). У трав'яному ярусі лісу є празелень звичайна (*Lapsana communis* (L., 1753)), купина багатоквіткова (*Polygonatum multiflorum* ((L.) All., 1785)), фіалка запашна (*Viola odorata* (L. (1753))), бугиля лісова (*Anthriscus sylvestris* ((L.) Hoffm., 1814)); саду біостаніонару СумДПУ ім. А. С. Макаренка – звіробій звичайний (*Hypericum perforatum* (L., 1753)), золотушник канадський (*Solidago canadensis* (L., 1753), незабудка *Myosotis* sp. (L., 1753)), жовтець їдкий (*Ranunculus acris* (L., 1753)), скерета сибірська (*Crepis sibirica* (L., 1753)), люцерна серпувата (*Medicago falcata* (L., 1753)), тонконіг (*Poa* sp. (L., 1753)), королиця звичайна (*Leucanthemum vulgare* Lam.), злинка однорічна (*Erigeron annuus* (L.) Desf.), молочай гострий (*Euphorbia esula* (L., 1753)), материнка звичайна (*Origanum vulgare* (L., 1753)), парило звичайне (*Agrimonia eupatoria* (L., 1753)), конюшина лучна (*Trifolium pratense* (L., 1753)), салат компасний (*Lactuca serriola* (L., 1756)), чина лучна (*Lathyrus pratensis* (L., 1753)).

Результати та їх обговорення

На місця гніздування в різні ландшафти північного сходу України *T. philomelos* прилітає в третій декаді березня (26.03–31.03). У західній частині України прилітає в другій половині березня – на початку квітня, зрідка – у кінці лютого. Перших птахів тут відмічали 27.02–10.04 (Talposh, 1999), у Кіровоградській області 22.03–03.04 (Shevtsov, 2008), у Харківській області 10.03–15.04

(Nadtochiy, Chaplygina, 2010). Дослідники М. Redlisiak з колегами (2021) наголошують і про те, що представники статей по-різному реагують на зимові температури. У теплу зиму самці розпочинали міграцію раніше, а в холодну – пізніше, самки не реагували на зміну температур.

У Кіровоградську область *T. merula* прилітає 05.03–22.03 (Shevtsov, 2008), у Харківську – 18.03–09.04 (Nadtochiy, Chaplygina, 2010).

Систематичні спостереження за орнітофауною Соснового парку у м. Лохвиця, околиці с. Потоки та урочищі “Вакалівщина” дають змогу стверджувати, що *T. philomelos* та *T. merula* є досить численними птахами через велику кількість придатних для їх гніздування біотопів.

Щільність гніздування співочого дрозда в Сосновому парку м. Лохвиця установлена 0,36 пар/км². В околиці с. Потоки становила 0,96 пар/км², в урочищі “Вакалівщина” 2,5 пар/км². Для чорного дрозда щільність гніздування у Сосновому парку була 0,36 пар/км², околиці с. Потоки – 0,46 пар/км² і в діброві урочища – 1,5 пар/км².

У різних ландшафтах північного сходу України гніздовий період у співочого та чорного дроздів розтягнутий з квітня по червень. У Полтавській області співочий дрізд прилітає днями раніше, ніж у Сумській. Схиляємось, що це пов'язано з адаптацією виду до середовища в умовах міських деревних насаджень.

Місця для гніздування *T. philomelos* обирає самка, гніздо будують обидва батьки, а у *T. merula* – тільки самка. Як відомо, будівництво гнізд у *T. philomelos* триває близько 3 днів і включає три стадії: будівництво, «штукатурка» (обмазка) та просушування (Modestov, 1937). У різних ландшафтах північного сходу України будівництво гнізд *T. philomelos* починається з першої декади квітня (01.04–10.04) при денній температурі +8,5±1,5 °С (рис. 1, а, б). Для птахів роду *Turdus*, які гніздяться на території Західного Полісся, характерними є дві яйцекладки за період гніздування (Shkaran, 2010). Втім, дослідили, що у Полтавській області *T. philomelos* відкладає яйця з другої декади квітня по першу декаду червня (11.04–10.06) при середньодобовій температурі +14,0±1,3 °С, у Сумській області – з третьої декади квітня по першу декаду травня (21.04–10.05) при середній температурі +14,0±1,0 °С. У різних ландшафтах північного сходу України у гніздах *T. philomelos* ми знаходили 5 яєць у кладці. Насиджування триває 10–14 днів. Друга кладка у птахів роду *Turdus* розтягнута й триває з другої половини червня до початку липня. Перших пташенят можна побачити в Полтавській області у третій декаді квітня (21.04–30.04) при середньодобовій температурі +12,0±1,0 °С. У дібровах Сумської області – другій декаді травня (11.05–20.05) при температурі +14,0±1,0 °С.

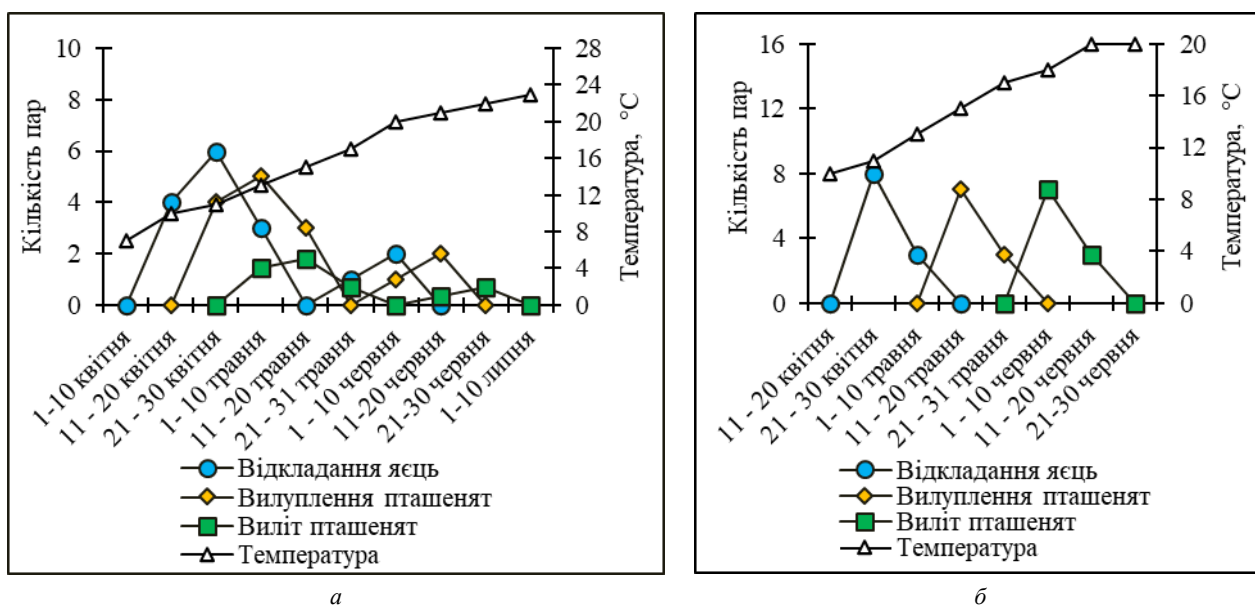

Рис. 1. Фенологія гніздування *Turdus philomelos*: а – у Полтавській області; б – у Сумській області

Вигодують пташенят 13 діб. У Полтавській області пташенята з гнізд вилітають з першої декади травня по третю декаду червня (01.05–30.06) при температурі +18,0±1,0 °С, у Сумській – з першої по другу декади червня (01.06–20.06) при температурі +18,8±0,7 °С. Успішність відкладання прямо залежить від погодних факторів та хижацтва (Franchuk, 2018).

T. merula будують гнізда у першій декаді квітня (01.04–10.04) в різних ландшафтах північного сходу України при середньодобовій температурі +5,0±1,0 °С (рис. 2, а, б). Відкладання яєць триває з другої декади квітня по другу декаду травня (11.04–10.06) при температурі +11,3±2,6 °С у Потавській області, у Сумській – протягом другої–третьої декади квітня (11.04–30.04) при температурі +7,5±1,5 °С. У гніздах *T. merula* ми знаходили 4–5 яєць у кладці. Період насиджування яєць триває 13 діб в обох областях, як і на півдні Іспанії (Ibáñez-Alamo, Soler, 2010). Вилуплення пташенят даного виду спостерігали з третьої декади травня по другу декаду червня (21.04–20.06) в Полтавській області при середньодобовій температурі +14,0±3,6 °С. Меншу тривалість вилуплення

реєстрували в Сумській області з третьої декади квітня по першу декаду травня (21.04–10.05) при температурі +10,0±1,0 °С. Дорослі птахи вигодують пташенят 14 діб. Виліт пташенят у Сумській області триває протягом травня (01.05–31.05) при температурі +13,0±1,5 °С. У Полтавській області з першої декади травня по третю декаду червня (01.05–30.06) при середньодобовій температурі +15,5±1,7 °С.

Установлені відмінності пов'язані, очевидно, з тим фактом, що в умовах міських насаджень у квітні, коли багато дерев ще не покритися листям, збільшується фактор занепокоєння птахів з боку людини. У зв'язку з цим значне рекреаційне навантаження на урбоєкосистеми уповільнює початок будівництва гнізд і відкладання яєць у дроздів. Це пояснюється і більш частішим використанням як гніздового субстрату на початку гніздового сезону гілок клена та ясена, які надають маскувальних властивостей для гнізда.

Здебільшого *T. philomelos* будує гнізда біля стовбура дерев (22,2 %) у підліску Соснового парку (рис. 3, а, б), а *T. merula* – віддає перевагу дуплам в діброві урочища “Вакалівщина” (26,3 %). Дещо менша частка припадає в

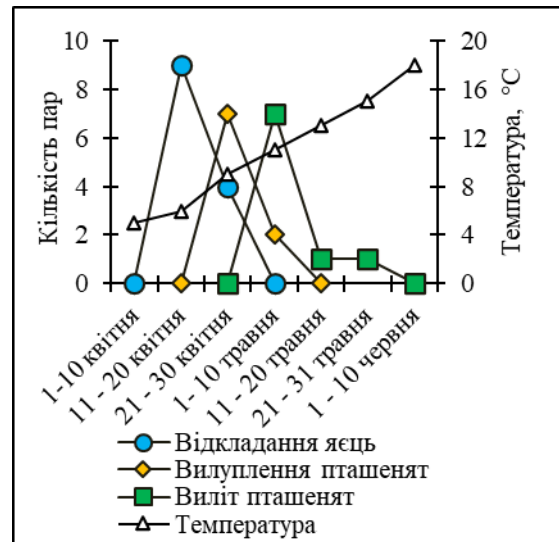
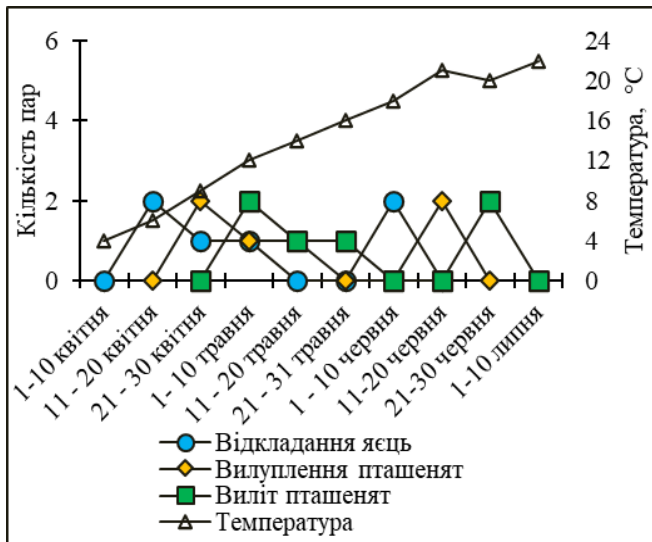

Рис. 2. Фенологія гніздування *Turdus merula*: а – у Полтавській області; б – у Сумській області

різних ландшафтах північного сходу України на другорядні гілки і штучні гніздівлі (21 %). Чималу кількість займали і гнізда *T. philomelos* у штучних гніздівлях (18,5 %).

Обидва види дроздів тяжіють до освітлених ділянок рекреаційного ландшафту у Сосновому парку і до природного ландшафту з наявною кількістю дупел. Менше цих видів приваблюють антропогенні конструкції.

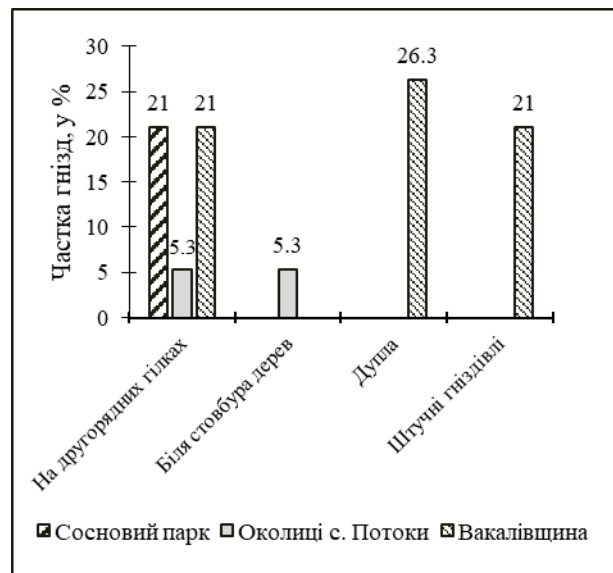
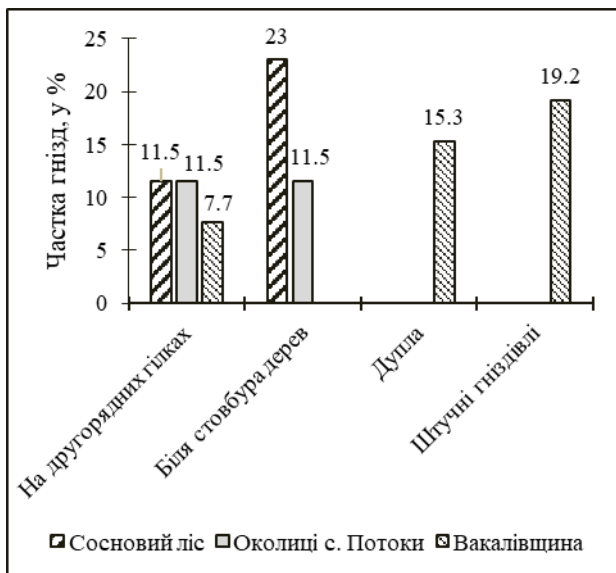

Рис. 3. Розміщення гнізд: а – *Turdus philomelos*; б – *Turdus merula* в різних ландшафтах північного сходу України

Висота гнізд *T. philomelos* у Сосновому парку варіювала від 0,5 до 2 м, в околицях с. Потоки – від 1 до 2,3 м, в діброві урочища – від 1 до 2 м. Згідно з наявною класифікацією розташування гнізд (Sakhvon, Grichik, 2018) для *T. merula* в умовах парку мінімальна висота розміщення гнізд становила 0,6 м, а найвища 3,5 м, що значно відрізняється від інших територій. Так, в околиці с. Потоки висота гнізд варіювала від 1 до 1,5 м, а в діброві урочища – від 1 до 1,5 м.

Розподіл гнізд за породами дерев і кущів залежить від локальних умов у місці поселень. Для досліджуваних видів дроздів характерна пластичність у виборі порід дерев для розміщення гнізд. Однак спостерігаються видові переваги в розташуванні гнізд на тих чи інших породах та місцях їх розміщення. Серед основних видів дерев і кущів, на яких були знайдені гнізда співочого та чорного дроздів, – *P. sylvestris*, *Q. robur*, *U. minor*, *A. negundo*, *F. alnus*, *R. pseudoacacia*, *A. platanoides*, *P. coronarius* (табл. 1).

Список порід дерев і кущів, на яких розміщують гнізда *T. philomelos* та *T. merula*, налічує 8 видів рослин. *T. philomelos* віддає перевагу місцям для гніздування *Acer negundo* (66,6 %) на околицях с. Потоки, *Ulmus minor* (55,5 %) та *Acer negundo* (44,5 %) в Сосновому парку, *Quercus robur* (50 %) та *Ulmus minor* (50 %) в урочищі “Вакалівщина”.

Щодо *T. merula*, то по Сосновому парку бачимо більшу пластичність щодо розташування гнізд (*Quercus robur*, *Ulmus minor*, *Acer platanoides* та *Robinia pseudoacacia* по 25 %). В околицях с. Потоки *T. merula* гнізда виявлені виключно на *Acer negundo* (100 %), в урочищі “Вакалівщина” надає перевагу *Quercus robur* (50 %).

Висновки

На місця гніздування в різні ландшафти північного сходу України *T. philomelos* прилітає в третій декаді березня (26.03–31.03). У Полтавській області *T. philomelos*

Таблиця 1

Вибір місць для гніздування *T. philomelos* та *T. merula* у різних ландшафтах північного сходу України

Вид рослини	<i>Turdus philomelos</i>								<i>Turdus merula</i>							
	СП		ОСП		УрВ		Всього		СП		ОСП		УрВ		Всього	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
<i>Pinus sylvestris</i>	–	–	1	16,7	–	–	1	5,9	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Quercus robur</i>	–	–	–	–	1	50	1	5,9	1	25	–	–	2	50	2	20
<i>Ulmus minor</i>	5	55,5	–	–	1	50	6	35,2	1	25	–	–	1	25	3	30
<i>Acer negundo</i>	4	44,5	4	66,6	–	–	8	47	–	–	2	100	–	–	2	20
<i>Frangula alnus</i>	–	–	1	16,7	–	–	1	6	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Acer platanoides</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	1	25	–	–	–	–	1	10
<i>Robinia pseudoacacia</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	1	25	–	–	–	–	1	10
<i>Philadelphus coronarius</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	25	1	10
Всього	9	100	6	100	2	100	17	100	4	100	2	100	4	100	10	100

Примітка: СП – сосновий парк; ОСП – околиці с. Потоки; УрВ – урочище “Вакалівщина”.

відкладає яйця з другої декади квітня по першу декаду червня (11.04–10.06) при середньодобовій температурі $+14,0 \pm 1,3$ °C, у Сумській області – з третьої декади квітня по першу декаду травня (21.04–10.05) при середній температурі $+14,0 \pm 1,0$ °C. Перших пташенят у Полтавській області можна побачити в третій декаді квітня (21.04–30.04) при середньодобовій температурі $+12,0 \pm 1,0$ °C. У дібровах Сумської області – другій декаді травня (11.05–20.05) при температурі $+14,0 \pm 1,0$ °C. Виліт пташенят у Полтавській області триває з першої декади травня по третю декаду червня (01.05–30.06) при температурі $+18,0 \pm 1,0$ °C, у Сумській – з першої по другу декаду червня (01.06–20.06) при середньодобовій температурі $+18,8 \pm 0,7$ °C.

T. merula будують гнізда у першій декаді квітня (01.04–10.04) в різних ландшафтах північного сходу України при середньодобовій температурі $+5,0 \pm 1,0$ °C. Відкладання яєць триває з другої декади квітня по другу декаду травня (11.04–10.06) при температурі $+11,3 \pm 2,6$ °C у Полтавській області, у Сумській – протягом другої–третьої декади квітня (11.04–30.04) при температурі $+7,5 \pm 1,5$ °C. Вилуплення пташенят даного виду спостерігали з третьої декади травня по другу декаду червня (21.04–20.06) в Полтавській області при середньодобовій температурі $+14,0 \pm 3,6$ °C. Меншу тривалість вилуплення реєстрували у Сумській області з третьої декади квітня по першу декаду травня (21.04–10.05) при температурі $+10,0 \pm 1,0$ °C. Виліт пташенят у Сумській області триває протягом травня (01.05–31.05) при температурі $+13,0 \pm 1,5$ °C, а в Полтавській області – з першої декади травня по третю декаду червня (01.05–30.06) при середньодобовій температурі $+15,5 \pm 1,7$ °C.

Нами встановлено, що *T. philomelos* буде гнізда біля стовбура дерев (22,2 %) у підліску Соснового парку, а *T. merula* – віддає перевагу дуплам в діброві урочища “Вакалівщина” (26,3 %). Дещо менша частка припадає в різних ландшафтах північного сходу України на другорядні гілки і штучні гніздівлі (21 %). *T. philomelos* віддає перевагу місцям для гніздування *Acer negundo* (66,6 %) на околицях с. Потоки, *Ulmus minor* (55,5 %) та *Acer negundo* (44,5 %) в Сосновому парку, *Quercus robur* (50 %) та *Ulmus minor* (50 %) в урочищі “Вакалівщина”.

Таким чином, при спільному проживанні різних видів дроздів (в одних і тих самих умовах) найбільш яскраво проявляються видоспецифічні риси в розподілі гнізд за породами дерев і кущів, характером розташування гнізд і висотою їх розміщення. Для обох видів дроздів властива індивідуальна мінливість у виборі місць розташування гнізд. Найбільш яскраво це проявляється при нетиповому розташуванні гнізд в штучних гніздівлях (без верхньої кришки та передньої стінки).

References

- Bokotey, A. A. (1991). K biologii pevchego drozda na Zapadnoy Ukraine [On the biology of the song thrush in Western Ukraine]. Materialy 10-y Vsesoyuz.ornitol. konf. Minsk, 2 (1), 67–68 (in Russian).
- Chaplyhina, A. B. (1998). Bioheotsenotychni ta populiatsiini adaptatsii ptakhiv v transformovanykh landshaftakh Pivnichno-Skhidnoi Ukrainy (na prykladi rodu *Turdus*) [Biogeocenotic and population adaptations of birds in the transformed landscapes of North-Eastern Ukraine (on the example of the genus *Turdus*)]: Avtoref. dys... kand. biol. nauk: 03.00.16. D., 17 (in Ukrainian).
- Chaplyhina, A. B. (2009). Osoblyvosti roztashuvannya hnizd drozdov rodu *Turdus* u transformovanykh landshaftakh pivnichno-skhidnoi Ukrainy [Peculiarities of the location of the nests of blackbirds of the genus *Turdus* in the transformed landscapes of northeastern Ukraine]. Berkut. 18, 1-2, 135–142 (in Ukrainian).
- [Chaplyhina, A. B. \(2015\). Ekoloheo-faunistychnyi analiz i uspishnist rozmnozhennia dendrofilnykh ptakhiv na transformovanykh terytoriiakh Pivnichno-Skhidnoi Ukrainy \[Ecofaunistic analysis and breeding success of dendrophilous birds on transformed territories of North-eastern Ukraine\]. *Studia Biologica*, 9\(2\), 133–146 \(in Ukrainian\).](#)
- Collar, N. (2005). Song Thrush. In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D. & de Juana, E. (eds.) Handbook of the Birds of the World. Lynx Edicions, Barcelona, 637–638.
- [El Hassani, A., Mansouri, I., Squalli, W., El Agy, A., Assouguem, A., Bouayad, K., ... & El Ghadraoui, L. \(2021\). Breeding Performances of the European Blackbird \(*Turdus merula*\) in Morocco: Habitat Selection, Breeding Phenology, and Breeding Success. *International Journal of Zoology*.](#)
- Franchuk, M. V. (2018). Mizhvydovi vidminnosti v morfolohii, hnizdovii ekolohii ta postembrionalnomu rozvytku drozdov (Aves, Turdidae, *Turdus*) Zakhidnoho Polissia Ukrainy [Interspecies differences in morphology, nest ecology and postembryonic development of thrushes (Aves, Turdidae, *Turdus*) of the Western Polissia of Ukraine]. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stup. kand. biol. nauk (in Ukrainian).
- [Ibáñez-Álamo, J. D., Soler, M. \(2010\). Does urbanization affect selective pressures and life-history strategies in the common blackbird \(*Turdus merula* L.\)?. *Biological Journal of the Linnean Society*, 101\(4\), 759–766.](#)
- Kopij, G. (2020). Comparison of population densities of selected bird species breeding in main urban habitats in southwestern Poland. *Biologija*, 66(3).
- Markova, A., Serebriakov, V. (2015). Povedinkovi akty chornoho ta spivochoho drozdov na mistsiakh vodopoiu

- [Behavior of black and black thrushes in watering places]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Biolohiia, 2, 33–38 (in Ukrainian).
- Modestov, V. M. (1937). K voprosu o gnezdovom periode pevchego drozda (*Turdus ericetorum philomelos* Brehm) [On the issue of the nesting period of the song thrush (*Turdus ericetorum philomelos* Brehm)]. Zoologicheskii zhurnal, 16 (4), 700–705 (in Russian).
- Nadtochiy, A. S., Chaplygina, A. B. (2010). Dolgovremennye izmeneniya srokov prileta ptits v Kharkovskuyu oblast [Long-term changes in the timing of the arrival of birds in the Kharkiv region]. Branta: Sbornik nauchnykh trudov Azovo-Chernomorskoy ornitologicheskoy stantsii, 13, 50–61 (in Russian).
- [Pesotskaya, V. V., Chaplygina, A. B., Kratenko, R. I., & Shupova, T. V. \(2020\). Fruit and berry plants of forest belts as a factor of species diversity of ornithofauna during the breeding season and autumn migration period. Biosystems Diversity, 28\(3\), 290–297.](#)
- Popelniukh, V. V., Chovan, O. O. (2008). Deiaki osoblyvosti hnziduvannia drozda spivochoho v Poltavskii oblasti [Some features of songbird nesting in the Poltava region]. Metodyka vykladannia pryrodnychkh dystsyplin u vyshchii shkoli. XV Karyshynski chytannia : zb. nauk. pr. mizhnar. nauk.-prakt. konf., (Poltava, 29-30 trav. 2008 r.) / za zah. red. M. V. Hrynovoi ; In-t innovats. tekhnolohii ta zmistu osvity, In-t pedahohiky APN Ukrainy, Poltav. derzh. ped. un-t imeni V. H. Korolenka. Poltava : Astraia, 254–255 (in Ukrainian).
- [Redlisiak, M., Remisiewicz, M., & Mazur, A. \(2021\). Sex-specific differences in spring migration timing of Song Thrush *Turdus philomelos* at the Baltic coast in relation to temperatures on the wintering grounds. The European Zoological Journal, 88\(1\), 191–203.](#)
- Sakhvon, V. V., Grichik, V. V. (2018). Osobennosti vybora mest dlya gnezdovaniya pevchim (*Turdus philomelos*) i chernym drozdami (*T. merula*) v lesakh razlichnogo tipa v usloviyakh biotopicheskoy simpatrii [Peculiarities of selection of nesting sites for songbirds (*Turdus philomelos*) and blackbirds (*T. merula*) in forests of various types under conditions of biotopic sympatry]. V: Branta. Sbornik nauchnykh trudov Azovo-Chernomorskoy ornitologicheskoy stantsii, 21, 40–52 (in Ukrainian).
- [Selmi, S. \(2007\). Determinants of distribution, abundance and reproductive success of the Common Blackbird \(*Turdus merula*\) in southern Tunisian oases. Ostrich-Journal of African Ornithology, 78\(2\), 309–313.](#)
- Shevtsov, A. O. (2008). Fenolohiia vesnianoi mihratsii ptakhiv v Oleksandriiskomu raioni Kirovohradskoi oblasti [Phenology of spring migration of birds in Oleksandriysk district of Kirovohrad region]. Avifauna Ukrainy, 4, 94–100 (in Ukrainian).
- Shkaran, V. I. (2010). Osoblyvosti hnzidovoi biolozii drozdov chornoho i spivochoho na terytorii Zakhidnoho Polissia [Peculiarities of nesting biology of blackbirds and songbirds in the territory of Western Polissia]. Stan i bioriznomanittia ekosystem Shatskoho natsionalnoho pryrodnoho parku : Mater. nauk. konf. Lviv : SPOLOM, 111–114 (in Ukrainian).
- [Siriwardena, G. M., Baillie, S. R., Buckland, S. T., Fewster, R. M., Marchant, J. H., & Wilson, J. D. \(1998\). Trends in the abundance of farmland birds: a quantitative comparison of smoothed Common Birds Census indices. Journal of Applied Ecology, 35\(1\), 24–43.](#)
- [Taberner, A., Tamarit, R., & Gil-Delgado, J. A. \(2012\). Position of blackbird \(*Turdus merula*\) nests in orange trees. Avian Biology Research, 5\(4\), 193–197.](#)
- Talposh, V. S. (1999). Spivochyi drizd na zakhodi Ukrainy [The singing thrush in the west of Ukraine]. Berkut. 8(1), 78–88 (in Ukrainian).
- Yarys, E. O., Chaplygina, A. B. (2020). Vidovoe raznoobrazie ptits, zaselyayushchikh iskusstvennye gnezdovya na Severo-Vostoke Ukrainy [Species diversity of birds inhabiting artificial nesting sites in the North-East of Ukraine]. Ornitologicheskie issledovaniya v stranakh Severnoy Yevrazii : tez. XV Mezhdunar. ornitolog. konf. Severnoy Yevrazii, posvyashch. pamyati akad. M. A. Menzbira (165-letiyu so dnya rozhdeniya i 85-letiyu so dnya smerti). Minsk : Belaruskaya navuka, 523–524 (in Russian).
- [Zeraoula, A., Bensouilah, T., Brahmia, H., Bouslama, Z., Houhamdi, M., & Kerfouf, A. \(2016\). Breeding biology of the European Blackbird *Turdus merula* in orange orchards. Journal of King Saud University-Science, 28\(4\), 300–307.](#)